

נקדישך ונעריצך

נתיבי עם, קכ"ה

"מנהגנו בירושלים, על פי האר"י ז"ל, שכשמגיע השליח-צבור לקדושה, חוזר המתפלל ופוסע שלש פסיעות לפניו ועומד במקום, שעמד להתפלל בו, ועוצם עיניו ואומר עם השליח-צבור כל הקדושה, מלה במלה. המלות הראשונות "נקדישך ונעריצך", אומרים בקול רם והשאר בלחש עד עניית "קדוש.קדוש.קדוש..." , שעונה בקול רם וקופץ שלושה דלוגים". אלה הם דברי ה**נתיבי עם** בסימננו.

השולחן ערוך מציג גרסה אחרת למנהג הנדון: "אין הצבור אומרים עם שליח-צבור "נקדישך", אלא שותקין ומכוונים למה שהשליח-צבור אומר עד שמגיע לקדושה, ואז עונים הצבור "קדוש..." . וכן מובא ביתא יוסף.

ובשם האר"י ז"ל בשער הכוונות נכתב: "וצריך שהאומר עם השליח-צבור כל סדר הקדושה, מלה מלה מן "נקדישך ונעריצך" עד סיום כל הקדושה כולה, אמנם שתי התיבות הראשונות "נקדישך ונעריצך" שאומר אותן בקול רם ושאר התיבות עד עניית "קדוש, קדוש, קדוש..." שאומר אותם בלחש עם השליח-צבור ואחר כך יענה בקול רם "קדוש, קדוש, קדוש,,, " ובעיניים סגורות ובדילוג כלפי מעלה".

בכמה קהילות אין הצבור אומרים עם השליח-צבור "נקדישך ונעריצך" אלא שותקים ומכוונים...השליח-צבור אומר לבדו את פסוקי הקשר כמו "ולעומתם משבחים", כעין דו שיח שליח-צבור וקהלו. אם מטרת האמירה של שליח-הצבור היא להיות שליח של הצבור; מה טעם חוזר הצבור על פסוקי הקישור. למשל רק השליח-צבור יאמר: "וקרא זה אל זה ואמר" והקהל יענה "קדוש..."

הפוסקים שנוגעים בנושא דידן נוטים חלקם להמליץ על שתיקה כמובא על ידי מרן וחלק מאמצים את המנהג להרים קולם.

ביע אומר אומר הגאון "המנהג שנוהגים ביום שבת ומועד שכל הצבור אומר "נקדישך ונעריצך" וכל הקדושה בנגון ובקול רם עם השליח-צבור, שיש להם על מה שיסמכו". ומוסיף דעתו הנחושה "ואין למחות בידם ובלבד שיאמרו הכל בכוונת ראש". ועל מי שמשנים מנהגים הביע ביע אומר דעתו "שכל המשנה אין רוח חכמים נוחה הימנו". ובאותה הזדמנות יורה הרב חצים מול מדפיסי סידורים ומחזורים, שמרבים לאמץ כל מיני שינויי מנהגים ונותנים להם תוקף בלא בסיס או טעם.

{הדיון הדקדוקי מזכיר את הטיפול של חכמים (למשל שו"ת איש מצליח) שיש לבטא את המלים, המסתימות בכ"ף סופית, לא בשוא תחת הכ"ף אלא קמץ, כלשון השגורה.}

"ואילו המדפיסים מנצלים את שתיקת גדולי הדור, שאין מוחים בידם וממשיכים בדרכם כסל למו." (יביע אומר).

ללומדי נתיבי עם זכורים הערותיו כלפי המוציאים לאור של סדורים ומחזורים. למשל: "ואולם בסדורים החדשים נתחכמו לגרוס... על פי הדקדוק...ואנן בדין לראשונים שומעים". ילקוט יוסף חוזר ומדגיש שלא לשנות את סיומות המילים בקמץ. "דע שאין לשנות מה שכתוב בסידורים". גם גאון עוזנו החיד"א (יוסף אומץ): "שאין לשנות הניקוד הרגיל לפי כל המון ישראל בברכות ותפילות ואין צורך להאריך בזה והשם יתברך ברחמיו יאיר עינינו באור תורתו. אמן כן יהי רצון."

"ולשומעים ינעם... על פי **נתיבי עם**.